

Дейнека С. О.

викладач кафедри
англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Сосой Г. С.

старший викладач кафедри
англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

АВТЕНТИЧНІ ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЯК ЕФЕКТИВНА СКЛАДОВА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)

Соціально-економічні зміни, що відбулися і відбуваються у нашій країні, призвели до рішучого перегляду місця і ролі іноземної мови в житті суспільства. Вивчення іноземних мов покликане сформувати особистість, яка здатна і бажає брати участь в міжкультурній комунікації.

В умовах сучасного стрімко мінливого світу, коли володіння лише однією іноземною мовою стає явно недостатнім, все більше уваги приділяється вивченню двох і більше іноземних мов у загальній програмі ВНЗ.

Мобільність студента передбачає можливість навчання за кордоном, проживання, роботу в умовах іншомовного середовища тощо. Обов'язковою умовою особистісного розвитку стає знання кількох мов або їх вивчення, що в свою чергу передбачає сформований механізм мовного пізнання студента, сприяє вивченню нових іноземних мов на базі мов, вже відомих йому.

Справжня «багатомовність» починається з вивчення другої іноземної мови. Під другою іноземною мовою розглядається будь-яка іноземна мова, яка вивчається хронологічно слідом за першою

іноземною мовою. В системі професійної підготовки викладачів іноземних мов навчання другої іноземної мови (англійської) відіграє істотну роль.

Успішність навчання другої іноземної мови (англійської) і індивідуальність її вивчення залежить від того, наскільки методика орієнтується на специфіку навчання другої іноземної мови. Ця методика враховує послідовність вивчення мов, регіональну специфіку, а також індивідуальний досвід тих, хто вивчає англійську як другу іноземну мову.

Навчання другої іноземної мови починається практично з «нуля», а великий навчальний матеріал студент повинен опанувати за набагато коротший час, ніж під час вивчення першої іноземної мови (вивчення першої іноземної мови триває, як правило, після 8-10-річного вивчення його у школі). Тому проблема економізації та інтенсифікації навчального процесу під час навчання другої іноземної мови залишається і на даний час актуальною. У викладанні англійської мови як другої іноземної, особливе місце слід відводити таким формам занять і вибору матеріалу які забезпечують активну участь в процесі навчання кожного студента, стимулюють мовне спілкування, сприяють формуванню інтересу і прагнення вивчати англійську мову як другу іноземну. Одним із шляхів вирішення цих завдань є використання автентичних матеріалів.

Автентичні матеріали – це матеріали, взяті з оригінальних джерел, які характеризуються природністю лексичного наповнення і граматичних форм, ситуативною адекватністю мовних засобів які застосовуються, ілюструє випадки автентичного слововжитку, і які, хоча і не призначені спеціально для навчальних цілей, але можуть бути використані під час навчання іноземній мові.

Автентичність матеріалів не виключає використання текстів, спеціально створених методистами з орієнтацією на тих, хто вивчає мову, проте враховує збереження ними властивостей автентичного тексту (таких, як зв'язність, інформативна і емоційна насиченість, врахування потреб та інтересів читача, використання природної мови тощо.), а також автентичність застосування навчальних матеріалів на занятті.

Проблема автентичних матеріалів, які використовуються у навчанні іноземним мовам, викликає багато розбіжностей сама по собі. При цьому ступінь автентичності навчальних матеріалів є серйозною методичною проблемою. У методиці навчання іноземної мови, як правило, використовується традиційне трактування автентичності.

Серед науковців-лінгвістів існує думка, що краще навчати другої мови, використовуючи автентичні матеріали, тобто матеріали, взяті з оригінальних джерел і не призначені для навчальних цілей. [4]

Дослідження ряду авторів, як Scarcella; Harmer, Кричевської К. С., Носовича Є. В., Мильруд О. П. та ін., стверджують, що робота з різними видами автентичних матеріалів сприяє підвищенню комунікативно-пізнавальної мотивації, формує лінгвокраїнознавчу і інтеркультурну компетенцію, позитивно впливає на індивідуально-емоційний стан студентів, забезпечує можливість одночасного звернення до мови та культури різних країн.

Деякі лінгвісти пропонують два види автентичних текстів, які представлені різними жанровими формами: функціональні, які виконують інструктивну, пояснювальну, рекламну функцію (дорожні знаки, вивіски, схеми, діаграми, малюнки, театральні програмки та ін.), та інформативні, які виконують інформаційну функцію і містять відомості, які постійно оновлюються (статті, інтерв'ю, опитування, листи читачів у друковані видання, актуальна сенсаційна інформація, оголошення, статистику, рекламу, коментарі, репортажі тощо.).

Гебхард J. G. пропонує наступну класифікацію:

1. Автентичні аудіовізуальні матеріали – телевізійна реклама, художні і документальні фільми, телешоу, мультфільми, кліпи, новини тощо.

2. Автентичні аудіоматеріали – аудіокниги, пісні, реклама і передачі по радіо тощо.

3. Автентичні візуальні матеріали – картини, фотографії, слайди, дорожні знаки, ілюстрації, марки, листівки тощо.

4. Автентичні друковані матеріали – газетні статті, спортивні колонки, тексти пісень, програмки, телефонні довідники, брошури для туристів, комікси, чеки, квитки тощо.

5. Реалії (предмети) – монети, готівку, маски, іграшки тощо [3].

Переваги автентичних матеріалів як засобу навчання очевидні:

– мова, представлена в автентичних матеріалах, виступає як засіб реального спілкування, відображає реальну мовну дійсність, особливості функціонування мови як засобу комунікації та природного оточення;

– із застосуванням автентичних матеріалів зменшується небезпека спотворення іншомовної дійсності, оскільки вони відображають ідеї і судження, поширені в даний момент в суспільстві.

Завдяки відсутності дидактичної спрямованості, інформація, представлена за допомогою автентичних матеріалів в умовах немовного середовища, має високий рівень авторитетності; природність викликає велику пізнавальну активність, у той час як навчальні матеріали виконують виключно навчальну функцію і відображають фіктивні ситуації, яких не існує поза заняттям, знижуючи тим самим мотивацію, достовірність поданої інформації, їх використання може згодом ускладнити перехід до розуміння матеріалів з реального життя [2].

Деякі методисти вказують, що такі матеріали часом занадто складні в мовному аспекті. Використання автентичних матеріалів на початковому етапі навчання другої іноземної мови може бути порівняно обмежена у зв'язку з наявністю численних лексичних, граматичних, фонетичних труднощів, тоді як в подальшому у студентів вже формується достатній запас знань по основним мовним аспектам двомовності.

Студенти-філологи, які вивчають англійську мову як другу іноземну, мають якісну лінгвістичну базу стосовно загальних проблем мовознавства, що дозволяє їм науково-методично підходити до аналізу структури рідної і першої іноземної мов. Саме ця база є достатньою для застосування у навчанні студентів саме автентичних матеріалів, що сприяють більшій мотивованості у вивченні англійської мови, механізмів порівняння лексичних форм різних мов, самоконтролю в продукуванні мови і, як наслідок, зменшення кількості мовних помилок.

Таким чином, можна зробити висновок, що у вітчизняній і зарубіжній методиці не існує єдиного визначення автентичних матеріалів, їх класифікації, а також думки з приводу їх переважного використання у навчанні іноземної мови.

Але варто зазначити, що навчання англійської мови як другої іноземної є найбільш ефективним за умови використання матеріалів, які взяті з життя носіїв мови або складених з урахуванням особливостей їх культури та менталітету відповідно до прийнятих мовних норм. Використання таких автентичних і навчально-автентичних матеріалів, що являють собою природні мовні висловлювання, створені з методичною метою, дозволить з більшою ефективністю здійснювати навчання всім видам мовної діяльності, імітувати занурення в природне мовне середовище на заняттях іноземної мови.

Інформаційно-навчальна функція автентичних матеріалів виражається у тому, що вони створюють мовний зразок (інтонаційний, лексико-граматичний), відтворюють умови природного мовного спілкування, відображаючи будь-які ситуації, як реальні, так і уявні в будь-якій послідовності, передають інформацію про країну мови, яка досліджується, що дозволяє більш чітко уявити ситуацію, описану в тексті.

Організууючо-керуюча функція проявляється у тому, що автентичні матеріали забезпечуючи «ефект присутності» або «ефект співучасті», стимулюють мовну активність, містять величезний мотиваційний потенціал.

Інтеграційна функція виражається в тому, що автентичні матеріали можуть служити зв'язкою між частинами заняття, сприяють упорядкуванню та систематизації навчальних етапів.

Ілюстративно-наочна функція проявляється у тому, що автентичні матеріали являють собою синтез усіх видів наочності (зорової, слуховий, моторної, змішаної, мовної, ситуативно-модельної, предметної, образної та ін.), служать засобом занурення в природне середовище на всіх етапах навчання, тим самим частково компенсуючи її відсутність.

Розвиваюча функція в більшій мірі виражається в активізації пізнавальної діяльності студентів, збільшення ролі фактора

самостійності, розвитку таких якостей особистості, як спостережливість, увага, мислення, мовна пам'ять, у розвитку умінь в усіх видах мовленнєвої діяльності, творчої діяльності студентів, яка характеризується перенесенням знань та умінь в нову ситуацію.

Виховна функція реалізується у вихованні почуття поваги до народу і культури країни, мова якої вивчається, усвідомленні незнайомого, незвичного, чужого, стереотипів, що виникають при сприйнятті іншої культури, спонукання до порівняння особливостей культури країн, мови яких вивчаються і рідної культури.

Аутентичні матеріали для навчання студентів повинні відповідати наступним вимогам [1]:

1. Відповідність мовному досвіду студентів в рідній і першій іноземній мовах.
2. Зміст нової та цікавої для студентів інформації.
3. Представлення різних форм мовлення.
4. Наявність додаткових елементів інформації.
5. Природність поданої в ньому ситуації, персонажів та обставин.
6. Здатність матеріалу викликати емоційний відгук у відповідь.

При відборі матеріалів слід віддавати перевагу автентичним матеріалам, які репрезентують розмовний стиль повсякденного спілкування. З письмових джерел можна використовувати тексти сучасних зарубіжних підручників, публіцистичні і країнознавчих тексти, а також монологи і діалоги персонажів художніх творів, які написані в стилі розмовної мови. Важливо, щоб в тексті використовувалися слова і словосполучення, характерні для усного неофіційного спілкування. Ці лексичні еквіваленти слід вводити до вивчення тексту в поєднанні з їх літературними еквівалентами. Потрібно також познайомити студентів із зразками поширених жанрів/ типів текстів, показавши логіко-композиційні та мовні особливості їх реалізації мовою, що вивчається. До таких жанрів слід віднести: розповідь, опис, повідомлення, пояснення, доказ, відгук, розмову, інтерв'ю, розпитування, суперечку, дискусію.

У наш час викладач має широкі можливості використовувати у своїй роботі автентичні матеріали з англійських посібників,

журналів, газет та Інтернету, також дуже актуально використання відео- та аудіоматеріалів. Вдало підібраний текст максимально стимулює мовну активність студентів і їх комунікативну готовність.

Автентичні матеріали можуть належати до різних областей в залежності від їх вживання:

1. Навчально-професійна сфера спілкування.
2. Соціально-культурне середовище спілкування.
3. Побутова сфера спілкування.
4. Торгово-комерційна сфера спілкування.
5. Сімейно-побутова сфера спілкування.
6. Спортивно-оздоровча сфера спілкування.

Автентичний матеріал може бути розділений на наступні групи:

- реалії (предмети дійсності);
- друковані тексти (книги, газети);
- зображення (фото, плакати);
- мультимедіа (CD, DVD, комп'ютерні програми).

До автентичних матеріалів належать особисті листи, анекдоти, статті, уривки зі щоденників підлітків, реклама, кулінарні рецепти, казки, інтерв'ю, науково-популярні та країнознавчі тексти. Така жанрово-композиційна різноманітність дозволяє ознайомити студентів з мовними кліше, фразеологією, лексикою, які пов'язані з різними сферами життя і належать до різних стилів, які характерні для англійської мови.

У лінгвістичному аспекті автентичні тексти характеризуються своєрідністю лексики: в них є багато займенників, часток, вигуків, слів з емоційним забарвленням, словосполучень, розрахованих на виникнення асоціативних зв'язків, фразеологізмів, модних слів; і своєрідністю синтаксису: стислість і нерозгорнуті пропозиції, фрагментарність. Також можлива недомовленість, обрив розпочатого речення, перевага віддається простим реченням.

Соціокультурний фон реалізується через продуктивний словниковий запас, в який входять найбільш комунікативно-значущі лексичні одиниці, поширені в типових ситуаціях спілкування, у тому числі оціночна лексика для висловлення своєї думки, розмовних кліше, а також слів з національно-культурним компонентом: фонові лексика, безеквівалентна лексика, реалії, пов'язані з відпочинком,

дозвіллям, реалії повсякденного життя. Вони дозволяють проникнути в іншу національну культуру, оволодіти повсякденною лексикою носіїв нової мови.

У психологічному аспекті в автентичних текстах знаходить своє вираження діяльнісна структура говоріння. Текст виступає, з одного боку, як продукт говоріння і є засобом мовного впливу на студента, з іншого боку, він виступає як об'єкт смислової обробки і створює необхідний зміст і комунікативну базу для розвитку говоріння: він володіє комунікативною цілісністю, завдяки якій відповідає пізнавальним і емоційним запитам студентів, активізує їх розумову діяльність.

Специфіка автентичних матеріалів як засобу навчання аудіюванню і говорінню забезпечує спілкування з реальними предметами, які стимулюють майже справжню комунікацію: студенти ніби стають учасниками ситуацій, і грають певні ролі, вирішують справжні, життєві проблеми. Створюваний при цьому ефект участі у повсякденному житті країни, мова якої вивчається не тільки сприяє вивченню природної, живої мови, але і служить потужним стимулом для підвищення мотивації студентів.

Застосування автентичних матеріалів і розгляд особливостей роботи з ними у процесі навчання аудіюванню і говорінню представляється найбільш доцільним і ефективним на всіх етапах навчання англійської мови для формування комунікативної компетентності студентів.

Отже, правильне і системне застосування автентичних матеріалів може стати ефективним засобом підвищення якості навчання англійської мови як другої іноземної, оскільки має переваги використання, а саме:

- вони цікаві і стимулюючі;
- їх можна відібрати в залежності від інтересів студентів, або вони можуть бути відібрані безпосередньо студентами у власних цілях;
- автентичний матеріал відображає дійсне використання мови у культурному контексті.

Таким чином, навчання сучасній іноземній мові можливе за умови використання матеріалів, які взяті з життя носіїв мови або

складених з урахуванням особливостей їх культури та менталітету відповідно до прийнятих мовних норм. Використання таких автентичних і навчально-автентичних матеріалів, що представляють собою природне мовленнєве відтворення, створене у методичних цілях, дозволить з більшою ефективністю здійснювати навчання всім видам мовленнєвої діяльності, імітувати занурення у справжнє мовне середовище на заняттях з іноземної мови, допоможе підвищити мотивацію до вивчення другої іноземної мови (англійської) як навчального предмета.

Список літератури

1. Казанцева Г. Н. Методика изучения отношения к учебным предметам. *Иностранный язык в школе*. 2007. № 7.
2. Носонович Е. В. Критерии аутентичного учебного текста. *Иностранные языки в школе*. 1999. № 2.
3. Скалкин В. Л. Обучение монологическому высказыванию (на материале англ. яз.): пособие для учителей Киев.: Рад. школа., 1983. 243 с.
4. Scarella R. C. *The Tapestry of Language Learning*. Oxford. Boston, 2000.

УДК 373.5.016:[821.161.2.09:305](477)

Сієнко М. І.

студентка II курсу ОС магістр

Ткаченко В. І.

к. філ. н., старший викладач
кафедри української літератури,
Вінницький державний
педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

РЕФЕРЕНЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Гендерна освіта – це, в першу чергу, питання політики, що зумовлюється щонайменше трьома аспектами: неоднозначним і суперечливим впливом державно-соціалістичної спадщини на